

Львівський національний університет імені Івана Франка

Кафедра теоретичної фізики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
фізичного факультету

_____ Якібчук П. М.

“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КВАНТОВА МЕХАНІКА І ЕЛЕМЕНТИ КВАНТОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Галузь знань **10 Природничі науки**
Спеціальність **105 Прикладна фізика та наноматеріали**
фізичного факультету

2020–2021 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «**Квантова механіка і елементи квантової інформації**» для студентів за галуззю знань **10 Природничі науки**, спеціальністю **105 Прикладна фізика та наноматеріали** 2020 року. — 8 с.

Розробник:

Гнатенко Х. П., канд. фіз.-мат. наук, доцент кафедри теоретичної фізики

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теоретичної фізики

Протокол № _____ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри теоретичної фізики

_____ (Ткачук В. М.)

“___” _____ 20__ р

Схвалено Вченою радою фізичного факультету

Протокол № _____ від “___” _____ 20__ р.

“___” _____ 20__ р. Голова _____ (Якібчук П. М.)

© Львівський національний
університет імені Івана Франка, 2020

© Гнатенко Х. П. 2020

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 10 Природничі науки	Вибіркова
Модулів – 2	Спеціальність 105 прикладна фізика та наноматеріали	<i>Рік підготовки:</i> 4-й
Змістових модулів – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	<i>Семестр</i> 7-й
Загальна кількість годин - 90		<i>Лекції</i> 32 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: <i>Аудиторних: 4</i> <i>Самостійної роботи студента: 1,6</i>		<i>Практичні</i> 32 год.
		<i>Лабораторні</i> год.
		<i>Самостійна робота</i> 26 год.
		<i>Вид контролю: іспит</i>

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить для денної форми навчання 40 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

У курсі “Квантова механіка і елементи квантової інформації” висвітлюються фізичні основи та задачі квантової механіки, яка є фундаментальним розділом теоретичної фізики, а також подаються основні проблеми квантової інформації.

Мета: формування в майбутнього фізика цілісної картини атомних явищ, розуміння законів мікросвіту.

Завдання: навчити студентів самостійно розв’язувати задачі квантової механіки та квантової інформації.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати основні поняття та принципи квантової механіки, методи проведення квантових обчислень, основні проблеми квантової інформації.

вміти: застосовувати математичний апарат квантової механіки для розв’язання задач, будувати квантові протоколи для розв’язання основних задач квантової інформації.

Для вивчення дисципліни необхідні знання з таких розділів математики і фізики: математичний аналіз, векторний аналіз, диференціальні рівняння, механіка, атомна фізика, квантова механіка 1.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Рух частинки в центральном-симетричному полі.

Теорія збурень. Релятивістська квантова механіка. Квантова механіка системи багатьох частинок.

Тема 1. Рух частинки в центральносиметричному полі

1. Рух в полі центральної сили. Радіальне рівняння Шредінгера.
2. Рух в кулонівському полі. Атом водню.

Тема 2. Теорія збурень

3. Стаціонарна теорія збурень. Невироджений випадок.
4. Теорія збурень при наявності виродження. Дворівнева система. Ефект Штарка для атома водню.
5. Варіаційний метод.

Тема 3. Релятивістська квантова механіка

6. Рівняння Кляйна-Гордона-Фока.
7. Рівняння Дірака. Матриці Дірака.
8. Момент кількості руху в теорії Дірака. Спін.

Тема 4. Квантова механіка системи багатьох частинок

9. Принцип тотожності частинок в квантовій механіці. Симетричні та антисиметричні хвильові функції. Бозони, ферміони.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 2. Квантова інформація

Тема 5. Двостанові квантові системи

10. Спінова матриця густини. Синглетний стан. Парадокс ЕПР.
11. Нерівності Белла. Заплутані стани. Міра заплутаності .

Тема 6. Квантові комунікації

12. Теорема про неклонування та неможливість миттєвої передачі інформації. Квантова телепортація. Квантова криптографія.

Тема 7 Квантові комп’ютери та квантові обчислення

13. Квантові обчислення. Квантовий біт. Квантовий процесор. Квантові логічні елементи .
14. Квантові протоколи. Задача Дойча–Джозси.
15. Декогеренція. Декогеренція кота Шредінгера
16. Швидкість еволюції квантових систем. Квантова брахістохрона

Тема 8 Квантове програмування

17. Програмування на квантових комп'ютерах.

18. Реалізація квантових протоколів на квантових комп'ютерах

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ 1						
Змістовий модуль 1. Рух частинки в центральньо-симетричному полі. Теорія збурень. Релятивістська квантова механіка. Квантова механіка системи багатьох частинок.						
Тема 1. Рух частинки в центральносиметричному полі	11	4	4			3
Тема 2. Теорія збурень	18	6	6			6
Тема 3. Релятивістська квантова механіка	11	4	4			3
Тема 4. Квантова механіка системи багатьох частинок	5	2	2			1
Разом – зм. модуль 3	45	16	16			13
МОДУЛЬ 2						
Змістовий модуль 2. Квантова інформація.						
Тема 1. Двостанові квантові системи	12	4	4			4
Тема 2. Квантові комунікації	5	2	2			1
Тема 3. Квантові комп'ютери та квантові обчислення	32	8	8			6
Тема 4. Квантове програмування	6	2	2			2
Разом – зм. модуль 4	45	16	16			13
Усього годин за VII семестр	90	32	32			26

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Рух у центрально-симетричному полі.	2
2	Теорія збурень для невиродженого випадку.	2
3	Теорія збурень при наявності виродження.	2
4	Розв'язування задач за допомогою варіаційного методу	2
5	Рівняння Кляйна-Гордона-Фока	2
6	Рівняння Дірака. Властивості матриць Дірака	2
7	Симетричні та антисиметричні хвильові функції	2
8	Власні значення та власні вектори спінової матриці густини	2
9	Міра заплутаності квантових станів	2
10	Алгоритм для реалізації квантової телепортації	2
11	Операції над квантовим бітом	2
12	Написання квантових протоколів	2
13	Декогеренція	2
14	Задача про квантову брахістохрону	2
15	Квантове програмування	4
	Разом	32

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Стаціонарна теорія збурень. Невироджений випадок. (Ангармонічні осцилятори $x^2 + x^4$ та x^4 . Моделі з малими параметрами створеними «з нічого» $1/N$ -розклади)	4
2	Варіаційний метод. (Ангармонічний осцилятор).	3
3	Рівняння неперервності.	2
4	Метод Хартрі-Фока. Теорія молекул.	4
5	GHZ рівність	2
6	Квантові стани N спінів	2
7	Фізична реалізація операцій над кубітами	2
8	Ефект Зенона	2
9	Точна модель декогеренції	2
10	Програмування мовою Qiskit	3
	Разом	26

10. Методи навчання

Під час вивчення навчальної дисципліни «Квантова механіка» застосовують такі методи навчання:

- *Наочні*: виведення на дошці основних співвідношень на лекціях і практичних заняттях; побудова квантових протоколів у програмі Composer
- *Практичні*: задачі для практичних занять.

11. Методи контролю

Контроль засвоєння матеріалу включає поточний контроль (контрольні роботи за двома змістовими модулями $2 \times 20 = 40$ балів), оцінку відповідей та роботи на практичних заняттях (10 балів) — разом за семестр 50 балів, іспит — 50 балів. Сумарна оцінка за семестр виставляється за 100-бальною шкалою.

12. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Приклад розподілу балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		Робота на практичних	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4			
T1-T4	T5-T8			
20	20	10	50	100

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90–100	A	<i>Відмінно</i>	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
81-89	B	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>	
71-80	C	<i>Добре</i>		
61-70	D	<i>Задовільно</i>	<i>Задовільно</i>	
51-60	E	<i>Достатньо</i>		

13. Методичне забезпечення

До системи методичного забезпечення дисципліни належить програма курсу, робоча навчальна програма, тестові завдання для модульного контролю.

14. Рекомендована література

Базова

1. *Вакарчук І. О.*, Квантова механіка (видання четверте, доповнене). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 872 стор. <http://www.ktf.franko.lviv.ua/personal/vakarchuk.html>
2. *Вакарчук І. О., Кулій Т. В., Книгіницький О. В., Ткачук В. М.* Збірник задач з квантової механіки. Львів, 1996.
3. *Ткачук В. М.*, Фундаментальні проблеми квантової механіки. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 144 стор. <http://www.ktf.franko.lviv.ua/books/Tkachuk-FPQM.pdf>
4. *Юхновський І. Р.* Квантова механіка. К., 1995.

5. *Глауберман А. Ю.* Квантова механіка. Львів, 1962.
6. *Dirac P. A. M.* Principles of quantum mechanics Oxford at the Clarendon press, 1947.
7. *Ландау Л. Д., Лифшиц Е. М.* Квантовая механика. Нерелятивистская теория. М., 1989.
8. *Фейнман Р., Лейтон Р., Сэндс М.* Фейнмановские лекции по физике. Т. 8,9. М., 1966.
9. Barabasi S. et al. Student User Experience with the IBM QISKit Quantum Computing Interface. In: Arai K., Bhatia R. (eds) Advances in Information and Communication. FICC 2019. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 70. Springer, Cham, 2020
https://doi.org/10.1007/978-3-030-12385-7_41

Допоміжна

1. *Ферми Е.* Квантовая механика: Конспект лекций. М., 1968.
2. *Фейнман Р., Хибс А.* Квантовая механика и интегралы по траекториям. М., 1968.
3. *Зоммерфельд А.* Строение атома и спектра. Т.2. М., 1956.
4. *Hayashi M.* Quantum Information Springer, New York, NY. (2006)
<https://doi.org/10.1007/3-540-30266-2>
5. Quantum information. In: Quantum Information. Springer, New York, NY. (2007)
https://doi.org/10.1007/978-0-387-36944-0_5

15. Інформаційні ресурси

1. Wikipedia. <http://www.wikipedia.org>
2. IBM Quantum computing <https://www.ibm.com/quantum-computing/?fbclid=IwAR2zUaSckBK3gynvp1cGAHNUwKILmrAWtjLfcZ9Iv7iiLNW0zrOA0EceL6c>